

MİMARİ ERİŞİLEBİLİRLİK

Özlem BELİR – y.mimar
Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gedik Üniversitesi

Leeds Şehir Müzesi, İngiltere-Londra

SUNUŞ ÖZETİ

1. Tasarım – Mimarlık
2. Kavramlar
 - 2.1. Erişilebilirlik
 - 2.2. Bağımsız Yaşam Felsefesi
 - 2.3. Evrensel Tasarım
3. Süreçteki Engeller
4. Uygulama Örnekleri
5. Son söz yerine

TASARIM / PLANLAMA

İLK DÖNEM (özellikle şehircilik)

Savunma

Yangın ile ilgili kaygılar

Sağlıkla ilgili hususlar - Hijyen-Sağlık

SON 50 - 60 YIL

Ekonomik büyüme

Tam istihdam

Yaşam Koşulların Eşitlenmesi

SON 10-20 YIL

Çevre

Kadınlar

Sürdürülebilirlik

Çocuklar ve Gençler

Yaşlı İnsanlar

Engelli insanlar

ERİŞİLEBİLİRLİK

Erişilebilirlik göz önüne alındığında tasarım, **insanların güvenle, bağımsız olarak ve onurlu bir şekilde katılma** becerilerini geliştirir. Erişilebilirlikle ilgili üç alan şunlardır:

Sosyal içerme:

Engellilere erişim sağlandığında ana akım toplumda yer almaktadırlar.

Erişim hakkı:

Tüm insanlar temel bir erişme hakkına sahiptir. Engelli insanlar ikinci sınıf vatandaş değildir.

Kullanılabilirlik:

Erişim önemlidir. Bununla birlikte, bir adım daha ileri gitmeli ve pratik olmalı.

BAĞIMSIZ YAŞAM FELSEFESİ

“Bağımsız Yaşam, engelli insanlara güç veren ve yaşamlarının her alanında etki, seçim ve kontrol uygulamalarını sağlayan özgürleştirici bir felsefe ve pratiktir.”

- Özgürlük
- Seçim
- Kontrol
- Eşitlik

Bağımsız ve üretken yaşam

Seçme özgürlüğü

Nerede yaşadığını kontrol etmek

Herkesle aynı seçeneklere sahip olmak

Toplumun, bakış açısını değiştirmesi ve destek hizmetlerinin bir hayır kurumu işleyişi değil hak olduğunu kabul etmesi gerekir. (Henry Vlug)

1960'lar	SİVİL HAKLAR HAREKETİ
1961	ANSI A117,1 Standart (Accessible and Usable Buildings and Facilities) – A.B.D. -İLK ERİŞİLEBİLİRLİK STANDARTI-
1982	“Engelli birey engelinden dolayı ayrımcılığa uğratılamaz.” –Hak ve Özgürlükler Yasası - Kanada
1985	Ronald L. Mace “Herkes İçin Tasarım” terimini kullandı.
1988	Konutların Adil Düzenlenmesi Yasası (Fair Housing Amendments Act) – A.B.D.
1989	Ronald L. Mace Kuzey Karolina Devlet Üniversitesi’nde Araştırma Merkezi kurdu.
1990	Engelli Amerikalılar Yasası (The American with Disabilities ACT, ADA) – A.B.D.
1992	Engellilerin Ayrımcılığı Yasası (Disability Discrimination Act) - Avustralya
1993	Bazı Fonksiyonel Engelleri Olanlara Destek, Hizmet ve Yardım Yasası (Support and Service for Persons with Certain Functional Impairments and the Assistance Benefit Act) – İsveç
1995	Engellilerin Ayrımcılığı Yasası (Disability Discrimination Act) - İngiltere
1997	Evrensel Tasarım Merkezi tarafından “Herkes İçin Tasarım” ilkeleri yayınlandı.

1991	T.S.E. 9111 Özürlü İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları hazırlandı. - Türkiye
1997	Başbakanlığa bağlı Özürlüler İdaresi Başkanlığı kuruldu. - Türkiye
1997	İmar Kanununa (3194) eklenen hükümle fiziksel çevrenin engelliler için yaşanılabilir kılınması amacıyla yönelik TSE standardına uyulması zorunlu tutuldu.
2005	Özürlüler Kanunu (5378) - Türkiye
2006	BM Engelli Hakları Sözleşmesi imzaya açıldı. - New York, A.B.D.
2009	Türkiye BM Engelli Hakları Sözleşmesi'ne taraf oldu.
2011	T.S.E.9111 revize edilerek, "Engelliler Ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gerekleri" ismi ile yayınlandı. - Türkiye
2019	Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği'ne "Erişilebilirlik" formları eklendi. - Türkiye

EVRENSEL TASARIM

Herkes için tasarımın uygulama alanları: kapsayıcı ve ayırmacı olmayan **ürün tasarımından mimariye, kentsel çevrelerin ve alt yapının tasarımından bilgi teknolojileri ve telekomünikasyona** kadar geniş bir yelpazedeki tasarımlardır.

Wolfgang F. E. Preiser, 2007

Bireylerin yaşam kalitesini arttırmakla birlikte, medeniyetin ilerlemesine ve toplum içinde sosyal uyumun gelişimine de destek vermektedir. Herkes için tasarımın temelinde kapsayıcılık, elverişlilik, özgüven, tercih şansı, ekonomi ve konfor bileşenleri yer almaktadır.

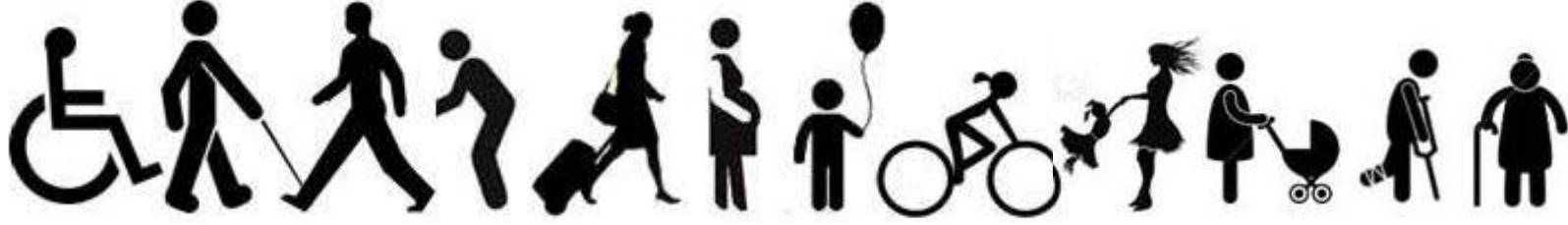
Yongxiang Liu – Yan Hou, 2010

adaptasyona gerek duyulmaksızın tüm yaş ve yetenekteki insanlar tarafından kullanılabilen ürün ve yaşanabilen çevrelerin tasarımıdır.

(Ronald L. Mace -Center for Accessible Housing, 1995)

EVRENSEL TASARIM HERKES İÇİNDİR.

İnsanlar

İnsanlık hali

Doğal çevre değişimleri

ÖZEL GEREKSİNİMLER

KAPSAYICI / EVRENSEL TASARIM

Müşteri genç, aktif, erkek, beyaz ve iyi bir tasarım için ölçüt

İnsanlar hayatları boyunca farklı ihtiyaç ve gereksinimleri olan bireylerdir.

Diğerleri – yaşlı insanlar ve engelliler – “normal” müşteri değildirler.

Biz - Hepimizin hedefleri / istekleri olduğu kadar sorunları / engelleri var.

Onların “özel ihtiyaçları” vardır.

“Genel ihtiyaçları” paylaşıyoruz.

İnsanlara ihtiyaç duyduklarını söylemek.

İnsanlara ne istediklerini sormak.

Engelliliğiniz sizi kent merkezini kullanmanızı engelliyor mu?

Sizin kullanmanızı engelleyen kent merkezindeki sorun nedir?

Sorun insanda

Sorun kent merkezinde

ERİŞİLEBİLİR

Mevcut bir planı temel alan özel tasarlanmış bir ev, yeniden tasarım ve özel inşaat detayları için ek maliyet gerektirir.

Tüm ziyaretçilerin kullanımına açık olmayan, yan taraftaki rampalı bina girişi

Şartnamedeki yüzdeyi sağlayan sayıda erişilebilir odalara sahip bir otel

KAPSAYICI / EVRENSEL TASARIM

Evrensel olarak tasarlanmış bir ev planı, herhangi birinin satın alabileceğini inşa etmek için yapılan diğer planlarla aynıdır.

Herkesin kolayca ve birlikte kullanabileceği bir giriş oluşturma

Çeşitli tiplerde % 100 evrensel olarak tasarlanmış odalara sahip bir otel

Evrensel tasarımla yakın ilişki içinde olan sorunlar

- Yerde Yaşlanma
- Sürdürülebilirlik
- İş Yeri Tasarımı
- Kamusal Alanlar
- Sosyal Adalet

- **Yerinde Yaşlanma**
- Sürdürülebilirlik
- İş Yeri Tasarımı
- Kamusal Alanlar
- Sosyal Adalet

- Yerinde Yaşlanma
- **Sürdürülebilirlik**
- İş Yeri Tasarımı
- Kamusal Alanlar
- Sosyal Adalet

- Yerinde Yaşlanma
- Sürdürülebilirlik
- **İş Yeri Tasarımı**
- Kamusal Alanlar
- Sosyal Adalet

- Yerde Yaşlanma
- Sürdürülebilirlik
- İş Yeri Tasarımı
- **Kamusal Alanlar**
- Sosyal Adalet

- Yerinde Yaşlanma
- Sürdürülebilirlik
- İş Yeri Tasarımı
- Kamusal Alanlar
- **Sosyal Adalet**

Şehirlere Bağlantı ve Süreklilik Getiren Kentsel Asansörler

“ERİŞİLEBİLİRLİK ÇALIŞTAYI” /3-5 Aralık 2019, Bursa

“ERİŞİLEBİLİRLİK ÇALIŞTAYI” /3-5 Aralık 2019, Bursa

“ERİŞİLEBİLİRLİK ÇALIŞTAYI” /3-5 Aralık 2019, Bursa

“ERİŞİLEBİLİRLİK ÇALIŞTAYI” /3-5 Aralık 2019, Bursa

“ERİŞİLEBİLİRLİK ÇALIŞTAYI” /3-5 Aralık 2019, Bursa

CHESTER, UNITED KINGDOM

“ERİŞİLEBİLİRLİK ÇALIŞTAYI” /3-5 Aralık 2019, Bursa

KUDÜS, İSRAİL

“ERİŞİLEBİLİRLİK ÇALIŞTAYI” /3-5 Aralık 2019, Bursa

KUDÜS, İSRAİL

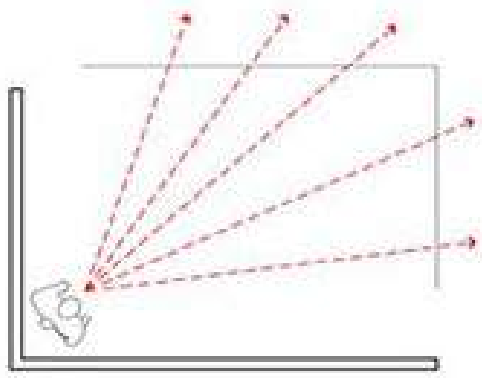
DeafSpace

İşitme engelli insanların mekanı algılama ve yaşama biçimleriyle şekillenen bir kavram olarak, onların çevrelerindeki görsel ve duyuşsal ipuçlarını okumasından doğmuştur.

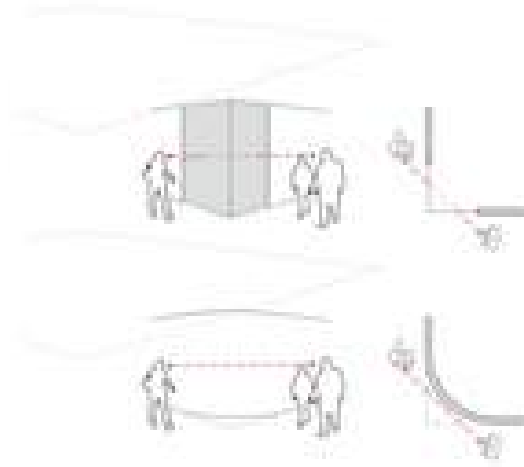
“İşitme engelli bir kişinin kurduğu iletişimin netliği, çevresindeki şeylerin karmaşıklığı ve belirginliği ile ilgilidir.”

“Mekan, iletişim kurmanın önemli bir parçası haline geldi.”

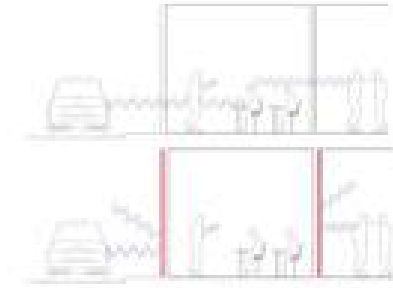
Hansel Bauman, 2010

sensory reach
Duyusal erişim

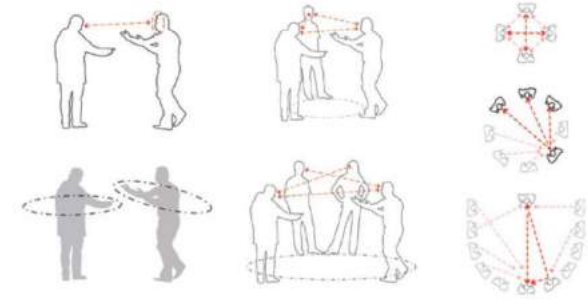
mobility and proximity
Hareketlilik ve yakınlık

Acoustics
Akustik

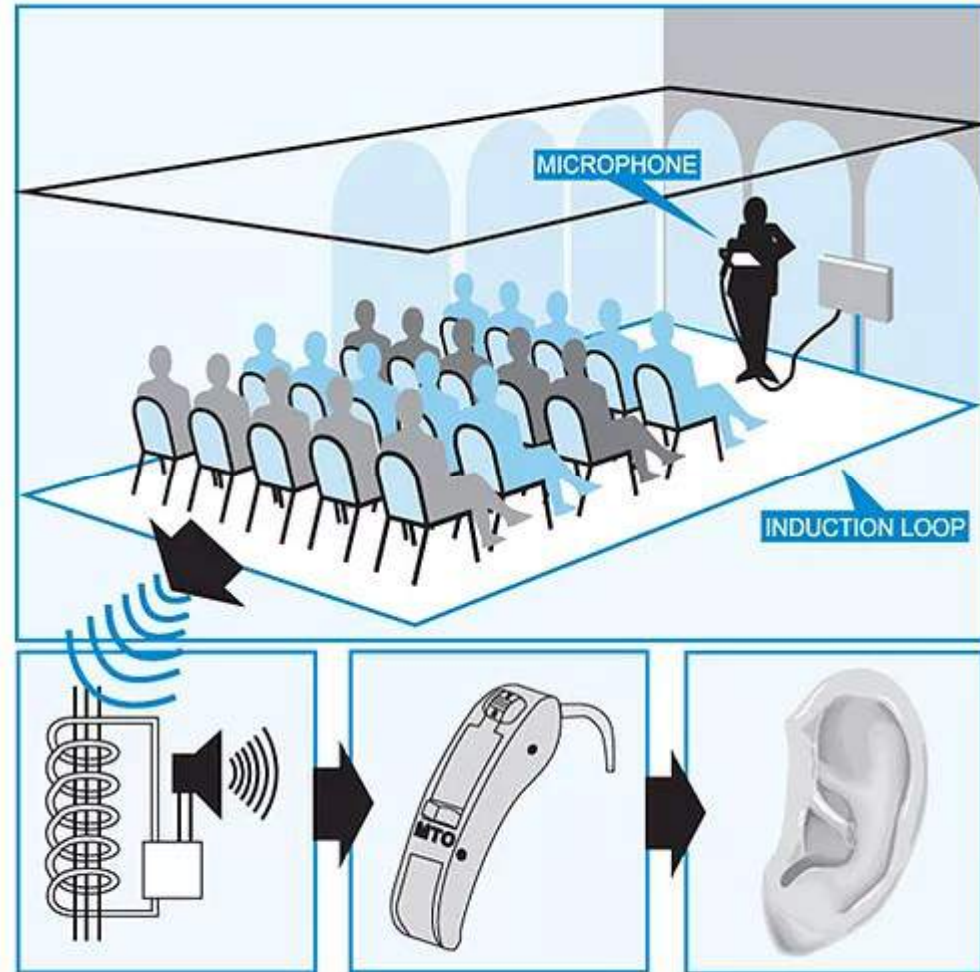
light and color
Işık ve renk

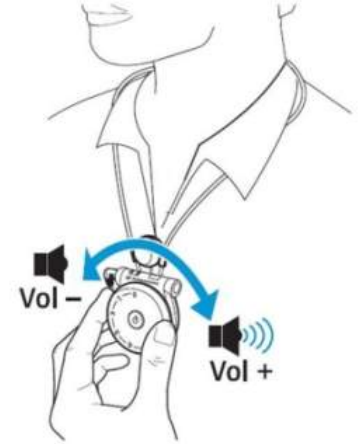
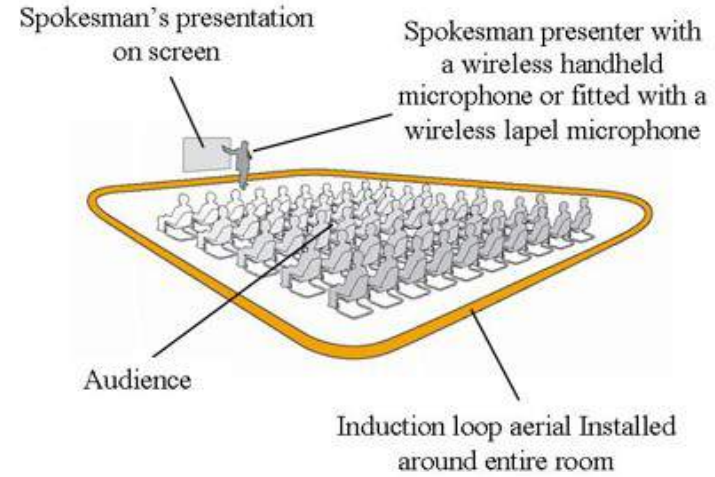
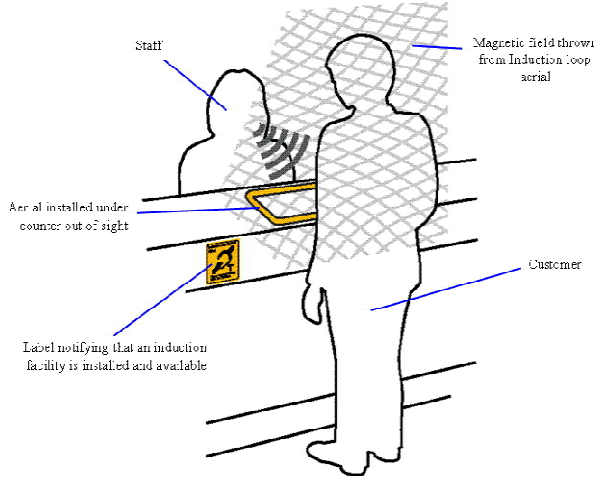
space and proximity
Mekan ve yakınlık

DeafSpace Tasarım Rehberi

İndüksiyon döngü sistemleri nasıl çalışır?

Neden İndüksiyon döngü sistemi?

- İstenmeyen arka plan gürültüsünü önler
- Ses doğrudan işitme cihazına gider
- Uyumlu bir işitme cihazına sahip herhangi biri tarafından kullanılabilir
- Göze çarpmaz
- Uygun maliyetli**
- Çok sayıda kullanıcı** sistemi kullanabilir

İndüksiyon döngü sistemleri nerelerde kullanılır?

TOPLU ULAŞIM ARAÇLARI

Otobüs, Metrobüs, Metro, Tramvay, Taksi, Feribot Uygulamaları

MÜZELER

Müzeler ve tarihi binalar

BANKO, DANIŞMA ve GİŞE SİSTEMLERİ

Banko, Danışma ve Gişe Uygulamaları

BEKLEME ALANLARI

Havalimanları, Garlar ve Terminaller

EĞLENCE MERKEZLERİ

Eğlence merkezleri

İSTASYON UYGULAMALARI

Otobüs, Metrobüs, Metro, Tren ve Tramvay İstasyon Uygulamaları

KÜLTÜR SANAT MERKEZLERİ

Sinema, Tiyatro, Sergi ve Fuaye Alanı Uygulamaları

TOPLANTI SALONLARI

Toplantı ve Kongre Salonu Uygulamaları

İBADETHANELER

Cami, Kilise ve Havra Uygulamaları

2019

“ERİŞİLEBİLİRLİK ÇALIŞTAYI” /3-5 Aralık 2019, Bursa

Fotoğraf. Ö. BELİR

2019

“ERİŞİLEBİLİRLİK ÇALIŞTAYI” /3-5 Aralık 2019, Bursa

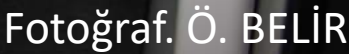
“ERİŞİLEBİLİRLİK ÇALIŞTAYI” /3-5 Aralık 2019, Bursa

Fotoğraf. Ö. BELİR

İZMİR ADNAN MENDERES HAVAALANI

“ERİŞİLEBİLİRLİK ÇALIŞTAYI” /3-5 Aralık 2019, Bursa

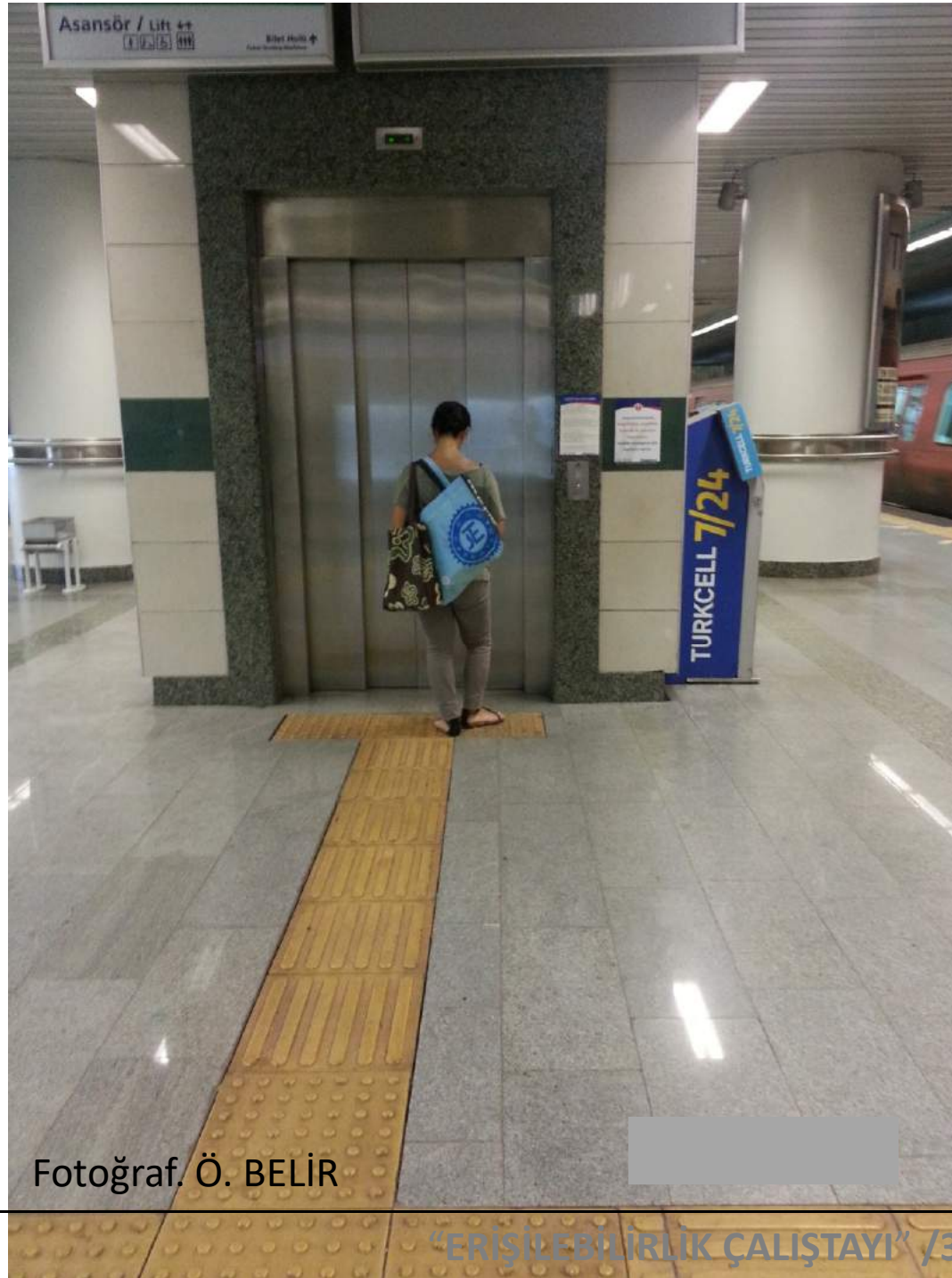
“ERİŞİLEBİLİRLİK ÇALIŞTAYI” /3-5 Aralık 2019, Bursa

Deniz Müzesi, Beşiktaş

Fotoğraf. Ö. BELİR

Fotoğraf. Ö. BELİR

"ERİŞİLEBİLİRLİK ÇALIŞTAYI" /3-5 Aralık 2019, Bursa

Fotoğraf. Ö. BELİR

Fotoğraf. Ö. BELİR

Dönüşüm ile 2019 yılında tamamlanmış konut projeleri

%20

Teşekkür ederim.

Özlem BELİR

ozlembelir@gmail.com
ozlem.belir@gedik.edu.tr